Universitätsbibliothek Paderborn

Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Prima pars

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

Visual Library

vnū quippe verbū deus genuit de ſeipſo ꝑ quod omnia creauit
Diffultatem igitur facit in ꝓpoſito. qm̄ diuinuz v̓buz ē ꝑmanēſ
⁊ eternuz. noſtꝝ vero tranſitorium. illud eternū. noſtrū tempo
rale. illud genituz et naturale. nr̄m vero factū ⁊ artificiale. illđ
vnicū. noſtꝝ autē multiplex vlterius illud eſt ex diuina ſubſtan
cia noſtꝝ autē eſt creatura: Qualiter igitur qđ optamꝰ ꝑficere
poterimus. niſi virgo que conſeruauit verba: de v̓bo nobis di
uini verbi noticiaz tribuat. ⁊ oñdat nobis diuinū verbuz caro
factum. iacentem ſcȝ in preſepio: pannis inuolutū. Rogemꝰ igi
tur matrez vt tante dignitatis plenitudinē nobis oñdat. ⁊ di
camꝰ illi Aue verbi mater gracia plena ⁊c.

Prima pars B

IN principio erat verbū et verbū erat apud deuz ⁊c.
Nemo eſt qui aliquā rem diſſipatā ſic reparet ꝯuenī
enter integrā. ſicut artifex qui primo illā ꝯſtruxit cū
autē omnia ꝑ verbum diuinū in eſſe producta ſint.
nature lapſe reꝑatio ꝯuenientiſſime ꝑ ipſum fieri debuit. Cum
igit̄ in euāgeliis duaꝝ miſſaꝝ precedentiū. declarata fuerit v̓bi
temꝑalis natiuitas ex qua eſt noſtre reꝑationis principiū: rōna
biliter in ſolemniori miſſa euangeliū recitat̄ continens diuinita-
tis verbi maieſtatam. ſilr̄qȝ et humanitatis hūanitatē duꝫ ſumit
originē creatiōis a beneficio. ⁊ deſcendit ad reꝑationis nr̄e mi-
ſteriū. Et bene illa euāgelia preceſſerunt lectionē p̄ſentis vt dū
ꝑ illa viſibiliter deum cognoſcimꝰ: per hūc ī inuiſibiliū amorē
rapiamur. In hoc igit̄ euangelio tria tangunt̄. ſcȝ incōprehenſi
bilis diuinitas. Scđo qūo hāc diuinitatē manifeſtauit ꝑ alium
Tercio qūo ſe manifeſtauit ꝑ ſeipſū. Tria igitur tangunt̄. Pri-
mū eſt diuinitatis verbi alta ꝯtemplatio. ſecundū ē veritatꝭ mi
ſterii miſtica teſtificatio. ibi fuit homo: terciū humilitatꝭ verbi ꝓ
pria incarnatio. ibi: in ꝓpria venit: Circa primū in quo de diui
nitate verbi tractatur duo tangunt̄ Primo cōꝑat verbuꝫ ad di
uina tangendo ꝑſonalem ꝓprietatem. ſcđo ꝯꝑat ipm ad creata.
exprimendo vniuerſalē poteſtatē. ibi: omnia ꝑ ipſum ⁊c. C
Circa primum quatuor dicit de verbo: Primo eñ tangit eterni
tatis durationē. 2° ꝑſonaꝝ diſtinctionem. 3° eſſencie vnionem
4°. ꝑſonarum inheſionē. Primo itaqȝ Johānes euāgeliſta ſpiri
tuſancto affirmatus contra Ebion et fotinum qui dicebant cri
ſtum ante Mariam non fuiſſe tangit verbi eternitatē di. in ꝑnci
pio. i. añ oīa et ab eterno ſm̄ q̄ exponit Aug. 6. de tri. et Baſi
liꝰ. Sophiſtice inquiēs generaret ſi genitꝰ ē anq̄ȝ genitꝰ eēt. nō
erat: ait ſpiritus: In principio erat verbū. hoc etiā eodē mō ex

ponit Hila. 2. de tri. Sȝ Orige. dicit ꝙ noīe pricipii pr̄ intelli-
git. vt ſit ſenſus. in principio .i. in prē erat verbū: ſed iſta expo
ſitio eſt etiā ꝓbatio ꝑſone: cū em̄ nullus hoīm poſſit ēē i ꝑncipi
o patre. ſed verbū eſt i patre igit̄ ipm̄ verbū eternū ē: erat ver
bū noīe verbi ꝑſonalis ꝓprietas datur ītelligi. Hic tria viden
da ſunt. Primo q̇d dicat verbū in diuinis. ⁊ dico ꝙ licet diffici-
le ſit etiā in ſpeculo et in enigmate diuinū verbuȝ cognoſcere.
difficilius eſt tamen cōcepta exꝓmere ꝑ ſermonē. ſed difficilimū
eſt aliquid dicere ꝓprio vulgari ſermone. quantū tn̄ deus dede
rit tibi aperio Attende igitur ꝙ cū ꝑma entitas ſit diuina natu
ra. fieri non pr̄ vt illa natura ſit niſi intellectualis. q̄m intellctu
ale eſt primū. quia oīa comprehendit. deus autem cū ſit primuȝ
intelligibile. omnia ꝑ ſeipſum intelligit q̄m primū eſt ratio alio
rum. ſed licet intelligat alia. tamen vt ſic etiā ſe intelligit. illud
enim quod eſt ratio intelligendi. ſi non intelligitur principalit̄.
hoc eſt quia nō ē ſibiipſi ratio exiſtendi. ſicut ſpecies intelligibi
lis qua leonem intelligo non ducit principaliter in cognitioneȝ
ſuiipſius. ſed alterius primo. et ex conſequenti ſui. intelligibilis
autem prima natura eſt ratio intelligendi oīa et cuȝ ipſa ſit ꝑ ſe
exiſtens principaliter ītellectū diuinū ducit in cognitionē ſuiip
ſius. et poſtea in cognitionē alioꝝ. non tamē de9 ſe intelligit:
quia alia intelligat nec econuerſo. Omne autem intelligens intel
ligendo cōcipit. et inter intelligentem et talem conceptū eſt real̄
diſtinctio. cū vnum ſe habeat vt producens. alteꝝ vt productū
et nihil ſeipſum producat. iſte autem cōceptus eſt verbū dei. de
us igitur pater eſſenciaȝ ꝓpriam intelligit. q̄ intelligendo: cete-
ra oīa intelligit. ſed cōceptus ille queȝ format eſt ipſa diuina eſ
ſencia. que eſt pater cum in eo nullū accidens eſſe poſſit: ſed illa
eſſencia vt intellecta diſtinguitur ab eſſencia patris reſpectu re
ali. ex quo verbum in eſſe ꝑſonali cōſtituit̄. Apparet igitur q̇d
ſit diuinū verbum quia eſt ipſe cōceptus paterni ītellectus ꝓpri
am intelligentis eſſentiam. et cuncta que in ea relucent. ¶
Scd̄a videndū eſt q̄re tale verbū dicat̄ fili9 dico ꝙ ad hoc ꝙ ali
q̇s ſit alteri9 fili9 ſex r̄q̇runt̄. Primo ei requirit̄ ꝙ fili9 ſumat ori
ginē ſui eſſe ab eo: cui9 dicit̄ fili9 eſſe. q̇d ei a nullo eſt nulli9 eſt
fili9 Scd̄o req̇rit̄ ꝙ ab illo nālit̄ ſumat originē. ⁊ iō ſtatua non
eſt artificis fili9. q2 nō nālit̄. ȝ artificialit̄ ab eo ꝓcedit. 3° r̄q̇rit̄
ꝙ ita nālit̄ ꝓcedat q̇d genitū ſit ſilē generāti in nā ⁊ iō ȝ iſeriora
licet naturaliter ſint a celo: nō tn̄ ſunt filii celi. q2 non eſt int̄ ea
ſimilitudo. et ꝓpter eandem cauſam cuꝝ non eſt fili9 terre. Quar
to requirit̄ vt genitum et generans viuencia ſint. ideo ignis ge

neratus non eſt filius ignis generantis. eo ꝙ neuter ſit viuens
Quinto requiritur vt iſta generatio ſit in natura cognitiua. licʒ
em̄ planta nālit̄ ſit a planta non tñ inuenit̄ filiatio In nata igi
tur ſenſibili q̄tum ad hec inferiora. primo reperitur filiatio ⁊ pat̄
nitas. vnde leo eſt leonis filius. ſed tamen hec nō eſt perfecta fi
liationis ratio. quia actus quo leo generat filiū. licet ſic nate co
gnoſcentis. non tñ eſt cognitiuus. ſed eſt actus qui pertinet ad
animam vegitatiuaʒ. ſi autem actu cognitionis aliquis genera-
ret. genitum haberet filiationis rōnem. Quoniaʒ autem oīa iſta
conueniunt diuino verbo ideo ipſum maxime habet rōnē filiati
onis. Primo em̄ ipſe habet eſſe a patre. vnde Jo.7. Ab ipſo ſū
et ipſe me miſit. Secundum etiaʒ et tercium ibi ſunt. quia natura
liter eſt a patre et habet cum eo nature ſimilitudinem. vnde de
iſtis duobus dicit Hilarius. 9. de tri. Predicam⁹ ex deo patre
eiuſdem generis genitam naturam naturaliter i ſe gignentē ha
bere naturā. ꝓcedit ergo verbum a patre naturaliter. ⁊ habet
eiuſdem generis naturā. Quarto ꝓcedit verbū viuens a viuēte
vnde Jo. 6. Sicut me miſit viuens pater. et ego viuo ꝓpter pa
trem. Similitudinem dicit Hila. . de tri. Viuens de⁹ nate viuē
tis eterna poteſtas eſt. et ꝙ cū ſacramento ſcientie ſue ex eo na-
ſcitur non potuit aliud eſſe q̄ʒ viuens. Quinto iſta generatio ē
in natura intellectuali. quia diuina natura talis eſt. Sexto non
ſolum eſt a tali natura ſed per actum naturalem intellectus qui
eſt intelligere diuinum verbum emanat. et ideo rō filiationis ꝑ
fectiſſime competit diuino verbo. ¶ Tercio oſtendendū
eſt hoc verbum eſſe eternū. videtur em̄ beatus Joh. ſimplicem
fidei veritatem abſqʒ vlla ꝓbatione dixiſſe cū ait: in principio
erat verbum ſed iſtam filii eternitatem ꝓbat Aug. 6. de tri. cō
tra Arrium: exemplo et rōne. Exemplo quidem. q̄m ſplendor
eſt filius ſiue candor lucis eterne. ſed ſplendor eſt a luce. Itē rōe
quoniam filius eſt virtus et ſapientia patris. ſed nunq̄ʒ fuit pa
ter ſine v̓tute et ſapia. g̊ nūq̄ʒ fuit ſine filio. hoc idē ꝓbat Am. v.
de tri. Sed vt remoti⁹ nō habeam⁹ poſſum⁹ dicere. ꝙ intelligen
cia v̓boꝝ euāgeliſte euidenti. h̓ ꝓbāt rōe. de intelligēcia ei princi
pii ſūt tria quoꝝ vnū ē vt ipm̄ ſit eternum. ante enim principi
um nihil eſt. ſicut nec ante eternum ſecundum. quod conuenit
principio eſt vt ipſum ſit intellectuale. intellectus enim principi
um eſt et non fortuna. Tercium quod principio conuenit ē vt
nihil ſibi nouū adueniat. alioq̄n nec eēt ꝑncipiū nec eternū. v̓bo
autem conuenit ꝙ ſit in intelligente et dicente. ſi igitur verbum
eſt in principio intelligente et in principio nihil poteſt eſſe nouū

verbum non eſt in principio nouiter. ſed quandocunqꝫ fuit prin
cipium fuit ꝛ verbū. ſed principium fuit ab eterno. ergo verbū fu
it ab eterno. declarata eſt iam verbi eternitas. Secundo cū dicit
et verbum erat apud deū: tangitur ꝑſonalis diſtinctio. vbi
vt dicit Theophi. hereſis Sabellii ſubuertitur. qui dixit eundē
eſſe patrem qui filius: ſed hoc non patitur verbū euangeliſte
quoniam nullus apud ſeipſum dicitur eſſe: ſed apud aliū. No
ta ꝙ hec prepoſitio apud cum hoc quod denotat diſtinctionem.
nihilominus ſignat quandā ſocialem coniunctionē que ē pa
tris ad filium ex eorum mutuo amore qui eos connectit. et iſte
eſt ſpiritusſanctus: vt dicit Aug. 15. de tri. Item nota ꝙ illa ꝑ
poſitio apud denotat maioritatem in eo cui additur reſpectu al
terius. non enim rex dicitur eſſe apud militem: ſed miles apud
regem. et quia filius eſt a patre non pater a filio. ideo non dic
euangeliſta deum eſſe apud verbum ſed verbum apud deum:
quia ſm Hilariū erat apud deum patrem tanq̄ʒ actorem ꝛ geni
torem. Aduerte ꝙ cum euangeliſta primum dixiſſet verbum eē
in principio id eſt in patre ſm expoſitionem Orige. nunc nomē
principii mutauit in nomen dei dicens verbum eſſe apud deum
quod ideo fecit: vt declararet quid nomine principii intellexit
et attende ꝙ hoc nomen deus ſupponit hic pro perſona patris.
Tercio cum dicitur. deus erat verbū. tangitur eſſentie diuine
vnio: vbi deſtruitur Arrianoꝝ impietas qui dixerunt filium
eſſe creaturam quandā nobiliſſimā per quam velut inſtrumen-
tum omnia facta ſunt a deo. ſed ſm Aug. ne vile aliquid puta
res nomine verbi. audi euangeliſtam. deus erat verbum. id eſt
verbū erat deus. Qđ autem diuinū verbū deus ſit patet ex trib9
Primo quidem ex naturali natiuitate ipſius: quia non aliunde
eſt verbum q̄ʒ a deo. et ideo non aliud q̄ʒ deus eſt verbū. quia
vt dicit Hilarius. 5. de tri. natus deus non poteſt minus per
fectam ea ex qua natus eſt tenere naturam. nec enim aliud q̄ʒ de
us ſubſiſtit. quod non aliunde niſi de deo ſubſiſtit. Secundo hoc
idem apparet ex actu quo verbum producitur. cum enim omīs
creatura ſit intelligens in potencia. intelligere non eſt ſua ſubſtā
cia ſed diuinum intelligere eſt deus: et diuina ſubſtancia. g̊ qđ
tali actu emanat verus deus eſt nec valet inſtancia de creacōne
cū ipſa non ſit ſubſtācial' ꝛ nālis. Ter° h' idē appet ex ꝑtea9 qđ i
telligit i nobis q2 illđ qđ itelligimus ꝛ ꝯceptus rei dr̄nt. quia
vnum eſt vera entitas. alterum vero eſt ſimilitudo entitatis.
ſed cum ille conceptus ſit ſimilitudo rei intellecte in nullo diffe-
runt. niſi quia vnum eſt res. altera ſimilitudo. ideo ſi a ꝯceptu

tolleretur hoc ꝙ non eſſet ens intentionale ſed vnum ens reale
tunc ille conceptus non eſſet aliares ꝗ̃ illa cuius eſt conceptus
Cuꝫ igitur deꝰ pr̄ formet conceptum de diuina eſſencia. et in eo
nihil poſſit eē intentionale ſeq̄tur ꝙ talis conceptus ſit ipſa diui
na eſſencia. et quia verbum eſt ille conceptus. deus igit̄ eſt ver
bum. et attende ꝙ licet non ſit niſi vnus deus tamen dictuꝫ eſt
principuim patrem eſſe deum. verbum filium eſſe deum. quia o=
portet vt eadem diuinitatis natura ſit in omnibꝰ diuinis perſo
nis. ſunt igitur principium et verbum vnus deus. non quēad=
modum omnes homines ꝑticipatione ſpeciei dicuntur vnꝰ ho
mo. quoniā talis vnitas eſt ſm̄ intentionem tantum. realiter ei
alia eſt humanitas vnius ab humanitate alteriꝰ. ſed ī omnibus
tribus perſonis eſt realiter eadem natura non mutata. nec rur
ſum credendum eſt patrem et filium eſſe vnum ſicut de duobus
amicis dicere conſueuimus ꝙ ſunt vnuꝫ. quia qđ vnus vult al
ter vult. pater enim et filius adhuc ſunt magis vnuꝫ. quia nō
ſolum vult vnus quod vult alter: ſed eadem voluntate ⁊ eadē
volitione quo vult pater vult et filius. ſed duo amici licet ideꝫ
velint. voluntas tamen vnius non eſt voluntas alterius. ſꝫ di=
ſtincte ſunt voluntates et volitiones. Quarto ponitur ꝑſonarū
mutua inhexio ex quo tollitur quorundā antiquoruꝫ error qui
poſuerunt ydeas. et rationes rerum extra intellectum diuinuꝫ.
contra quod dicit euangeliſta: hoc ſcꝫ verbum qđ eſt primū ex
emplar. et ratio omnium. vt dicit Aug: erat in principio id ē
ab eterno: apud deum: nunꝗ̃ enim potuit eſſe deus. quin adeſ
ſet ſibi verbum ſuum. alioquin ignoraſſet ſeipſum. nec illud ver
bum eſt extra dicentem. ſed eſt pater in filio ⁊ filius in patre. ali
oq̄n aut diſtinguerent̄ ſitu et loco aut natura. et ſi diſtinguerē
tur ſitu diſtingureentur et in natura. quod ſupra improbatuꝫ
eſt. Attende ꝙ licet pater ſit in filio: et filius in patre. ſicut ver=
bum eſt in intelligente: et intelligens in verbo ſuo. nō ē tamen ī
diuinis ꝑſonarum dependencia. quia ſm̄ Criſo. diuinum verbū
ſubſiſtentem dicit ypoſtaſim. ſubſiſtit igitur diſtincta ypoſtaſi fi
liꝰ pr̄ a filio ⁊ ſubſiſtit diſticta ypoſtaſi filiꝰ a pr̄e. neut̄ tn̄ ſubſi
ſtit ī diuſa ⁊ diſticta nā qđ n̄ ꝯtigit de v̓bo nr̄o qꝛ ē depēdens
cū ſit accidens. et dicit diſtinctam naturā ab itelligēte. ſed nō di
ſtinctam ypoſtaſim vt habetur a Damaſce li. i. c. 6. ⁊ 27. Secū
do poſtꝗ̃ euāgeliſta cōmedndauit verbum innuendo perſona
leꝫ ꝓprietatē nunc ꝯmēdat illud exprimēdo vniuerſalē ipſiꝰ cau
ſalitatē cū dicit: oīa ꝑ ipm̄: in qua ꝑte ꝗnꝗ̃ tāgunt̄. Primū vni
uerſal̄ reꝝ ꝓductio. cū dt: oīa. ſcꝫ q̄ facta ſt̄. et tp̄s et tp̄alia: ꝑ

ipſum ſcꝫ verbum: facta ſunt: vnde in principio geneſ habetur dixit dominꝰ fiat lux et facta eſt lux. et ſic ꝯſequenter de tota creatura. Et attende ſm̄ Criſo. ꝙ euangeliſta vna clauſula hec omnia cōplectitur. dicens omnia eſſe facta per verbuꝫ. que Moyſes multo ſermone proſecutus eſt quia nō eſt intentio euangeliſte demonſtrare creationem rerum. Nota quia vt dicit Au. Si omnia que facta ſunt facta ſunt ꝑ verbū. ſequitur ꝙ ipſum v̓bū non ſit factum. ſi em̄ eſſet factū vtiqꝫ aliquo verbo eſſet factum: et eſſet verbū verbi. verbum igiť dei factū non eſt. ſed genituꝫ. Nota ꝙ nihil facit artifex niſi preexiſtat actualis in ipſo rei facte conceptio. non em̄ fit ſtatua ab artifice niſi ꝓconcipiať in mente artificis. et ꝑ hm̄oi artem fit quodcunqꝫ fit ab artifice. Cū igitur vt dicit Aug. 6. de tri. verbum ſit ars patris plena racōnibus omnium fiendorum. in ipſo preconcepta ſunt omnia fiēda. et per ipſum in eſſe producta. Nota ꝙ ex hoc ꝙ dicit euangeliſta. Omnia eſſe facta per verbum. Arrius ſue impietatis ſumpſit fomentum. vt dicitur in li. Valerii: nam contra verbi eternitatem dixit Arriꝰ verbū eſſe quādaꝫ lucem ſpūalem a deo creatā per quā ſicut artifex ꝑ ſerram producit domū. ſingula ꝓduxit ī eſſe. velut ꝑ inſtrumentū. contra qd̓ arguit Theop. dicens. qd̓ omne inſtrumentū eſt minꝰ honorabile his que ꝑ ipſum fiunt. ſi ergo ꝑ filium omnia facta ſunt ipſe eſt īhonorabilior factis qd̓ eſt abſurdū. Nō ergo filiꝰ eſt inſtrumentū. ſed principale agēs. naꝫ omnia facta ſūt a verbo queadmodū per ipſum facta eſſe dicuntur. Ad hoc reſpōdet Theo. quia licet filiꝰ ſit principale agens. non tamen eſt a ſeipſo ſed a patre. et virtutē factiuam habet ab illo. vnde ꝑ ipſum deus omnia feciſſe dicitur. ne filiꝰ intelligatur ingenitus. ❡ Secundo tangitur rerum predictarū conſeruatio: et ſine ipſo: id eſt v̓bo: factū eſt nihil: id ē ſm̄ Auguſt. li. de natura boni. non eſt factū ſine ipſo aliquid. ita ꝙ li nihil ſit pura negatio. quidaꝫ enim hereticoꝝ crediderunt ipſuꝫ naturā quandā eſſe q̄ a verbo facta non fuerit. quod eſt deriſorium. quia nihil nulla natura eſt. Attendendū ꝙ omnia facta ſūt ꝑ verbū: et ſine ipſo factū eſt nihil. i. malū nec eniꝫ peccata ab ipſo facta ſunt. eo ꝙ talia nihil ſunt. ꝯ ſi dicis. quid ergo eſt cauſa mali. dico ꝙ malum cum ſit non ens cauſam non habet. vt diſputat Aug. contra Manicheū. ponentē duo principia. vnū bonū a quo omnia bona. alterum vero malum a quo omnia mala Nota etiam quia ſecundū Orige. ꝑ hoc quod dicitur ſine ipſo fc̄m eſt nihil. oſtendit ꝙ principalitas verbi neceſſaria ē cuilibꝫ creature. alioq̄n creatura ī nihilū tenderet. ē em̄ v̓bū ſm̄ Au. 8. ſup

Gene. ad literam cā creaturaꝝ. ſicut ſol eſt cauſa luminis in ae-
re. et quantū ad fieri: et quantū ad conſeruationē. ⁊ pro iſta
expoſitione facit qd̓ vbi habemus. et ſine ipſo factū eſt nihil: in
greco hētur ⁊ foris ipſum factū ē nichil. qm̄ ſi aliqd̓ ē ext̄ v̓buꝫ
ipm̄ ē nihil G Tercō ponit̄ exiſtētia creaturaꝝ ī v̓bo qd̓
factū ē: in tp̄e: ī ipſo vita: id eſt in v̓bo qd̓ vita ē erat: nō qd̓ē
ī tp̄e ſed ab eterno. q2 vt dicit Beda diſpoſitio fiendoꝝ in tēpo
re eternaliter proceſſit in viuente verbo. vnde non ē intelligend̓
ſm̄ Manicheoꝝ deliramēta. ꝙ oē quod factū eſt in ſe habet vi
tam. ſed prout omnia iſta in viuente ſunt verbo. ſic oīa viuunt.
vt dicit Aug. ſup Jo. Nota ꝙ euangeliſta nomen verbi muta
uit in vitam, vt oſtendat quoniā omnia continent̄ in ipſo vita
liter: quod enī in ſeipſo non eſt viuens in illo tamen viuit. Qd̓
autem omnia ſint in verbo pattet quia verbū de ſciencia dicētis
emanat ita ꝙ actus emanationis non eſt vniuerſalioꝛ. nec par
ticularioꝛ ipſo verbo. alioqn ipſum verbū tali actu non emana-
ret. et quia de9 pater vnico eterno actu intellexit diuinā naturā
et omnia entia. ideo in verbo continetur ratio diuinne natuē ⁊
omniū entiū. Qꝛ autem verbū vita ſit patet. qm̄ p̄ma rō vite in
uenitur in natura intelligente. et talis natura magis intelligit
viuens dū actu intelligit. et quia diuina natura intellectualis
eſt nec ſeparatur ab actu intelligendi. imo ipſe actus eſt natura
ideo deus ē maxime viuēs. ſed quia verbū eſt potentiſſimū ī na
tura intellectuali. cum ſit ipſa intelligibilitas. et precipue q2 ex
ipſo intelligibili non formatur: ideo verbū maxime viuens eſt
vnde ipſe eſt quaſi flos vite ⁊ fons. et ideo de ipſo dic̄ pſ̄. apd̓
te eſt fons vite. Ex quo apparet ꝙ omne factū eſt in ipſo ꝑ mo-
dum vite omnia eniꝫ ſunt in ipſo ꝑ modū verbi. et propter hoc
in ipſo ſunt omnia. quia verbū omniū eſt. ſed cū ratio verbi ſit
vita. immo fontana vite ſancte. omne qd̓ factum eſt. eſt in ipſo
vitaliter. H Quarto ponitur humane mentis illuſtracō
et vita erat lux hominū vnde duo attende. Primo quidē quo
niam qd̓ euāgeliſta prius nomine verbi appellauerat. Deinde
vitam eſſe dixerat nunc eandem vitā lucem appellat. conuenit
enim diuino verbo eſſe lucem. quoniam lux dicitur a manifeſta
tione. quia ſm̄ Apl̄m ad Ephe. 5. Oia que arguunt̄ manifeſtā
tur a lumine. rō autem manifeſtandi potiſſime conuenit verbo.
licet enim omnia ſint in diuina eſſencia. tamen vt in ea ſunt nō
ītelligūt̄ eē declarata ⁊ maifeſta actualit̄. ſꝫ put ſūt ī v̓bo cū v̓bū
dicat actualē noticiā declaratā. Jp̄m etiā v̓bū et diue eēncie ⁊
oīs create dicit maifeſtacōnē ꝑpuā. vn̄ bn̄ ſibi ꝯpetit eſſe lucē

Et aduerte ꝙ bene coniungunt̄ illa duo · lux ⁊ vita: vt oſtēda-
tur hanc eſſe vitam verbi ꝙ ſit lux pure intelligibilitatis · Secū
do videnduz ē quō hec vita ſit lux hominū vbi attende ꝙ ſic ra-
tiones omniū et viuentiū et non viuentiū ſunt viuentes ī v̇bo
et rationes omniū · tā lucentiū ꝙ̄ ñ lucentiū in verbo lucentes ex
iſtunt. et ſicut licet omnia viuant in verbo non tñ omnia ī ſeip
ſis viuunt · ita licet omnia in ipſo luceāt · nō tñ omnia in ſeipſis
ſunt lucencia. ſed ſolū omnia que intelligibilem habent naturaz
I · Cum igitur homines ſint nature intellectualis · vita ē lux
hominū: ſed cum iſta vita ſit etiam vita angeloꝝ · quare ſolum
lux hominū nominat̄. Item quare verbū non dicit̄ vita hominū
ſicut dicitur lux. Ad primū reſpondet Origenes · ꝙ ꝑ hominez
quecunq; creatura intellectualis in hoc loco accipi debet. ſed po
teſt aliter dici ꝙ angelica natura eſt pura lux intellectualis crea
ta. Natura autem humana non eſt pura lux ſed obumbrata · vn
de dicit Yſaac ꝙ ratio hōis oritur in vmbra intelligentie · et hoc
conuenit homini ex vnione anime ad corpus. Cuz igit̄ natura
angelica ſit pura lux creata et de ſe ſit lucens verbū non dicitur
lux angeloꝝ quod ē increatū. quia cum intellectualitas homīs
obumbret̄ tenebris fantaſmatū · de ſe non lucet niſi pura lux ver
bi noſtrā mentē illuſtret. ꝓpter quod ſingulariter verbū dei lux
hominū vocatur vnde dicit pš · Signatum eſt ſuper nos lumen
vultus tui domine ⁊c. Ad ſcdm dico ꝙ verbū dicit̄ lux hominuz
et non vita · quia homines de ſe ſunt viuentes. ſed non lucentes
licet etiam vita hominum cauſetur a vita verbi · vel aliter · quia
homines habent non ſolum vitā intellectualez: ſed vegetatiuā
et ſenſibilem: ne igit̄ crederes talem eſſe videm verbi · iō dixit
euangeliſta eum eſſe hominū vitam. K Quinto ponit̄ iſti-
us lucis actus: et lux in tenebris lucet: hic ꝑ tenebras ſm Ori.
natura naſtra intelligitur · ipſa enim non ē lux licet lucem ꝑtici-
pare poſſet · ſicut igitur aer ꝑ ſemetipſuz non lucet · ſed tenebra
rum vocabulo nuncupatur · ita natura noſtra per ſe conſiderata
tenebroſa que dā ſubſtancia eſt capax tamē ac ꝑticeps lucis ⁊ ſa
piencie. Aliter ſm Aug. nomine tenebraꝝ ſtulta corda ītelligū
tur · vnde eccl'ſ · i · Vidi ꝙ tantū precederet ſapiencia ſtulticiam
ꝙ̄tum diſtat lux a tenebris. ſtulta autem corda ſunt que relicta
eterna ſapiencia vanitatem creature ſequunt̄. in q̇bꝫ tñ lux ver-
bi lucet. qm̄ ſine huiꝰ beneficio nec iſta vana poſſunt intellige-
re · vñ · Math · 5 · Solem ſuum oriri facit ſuper bonos et malos ·
Sexto ponit̄ iſtius lucis incōprehenſibilitas · et tenebre eam non
cōprehenderunt · tenebre ſunt mentes ītellectuales create quibuſ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

lux verbi infinita et pfundiſſime claritatis eſt incōprehenſibilis licet aliqualiter diſcerni poſſit. diuinus autem itellectus ꝯphendit hanc lucē. ſicut oculus aquile cōprehendit ſolez. beate vero mentes ita iſtam lucē intuent̄. ſicut oculus noſter videt ſolem: totum ei ſolem videmus. ſed tamen oculos noſtros nō totalit̄ in ipſius poſſumus figere claritatem. Fideles aūt in via hāc lucē cōtemplantur in vmbra. quemadmodū oculus noctue obūbratum ſolis lucem poteſt diſcernere. Aliter ſm Aug. Tenebre ſūt corda ſtultoꝝ in quibus iſta lux lucet: eam tñ non vident. ſicut ceco lucet ſol quem tamen non videt. Vel aliter quia licet beneficio iſtius lucis intelligamus. omne qd̄ intelligim9: illi tñ q̇ ſic huius lucis munere alia ꝯgnoſcunt qd̄ non ꝯuertunt̄. vt hui9 lucis fulgorem conſiderent. adhuc ſunt in tenebris. ſicut ſi aliq̇s lucis corpalis beneficio. ita videret colores ꝙ ipſam lucē nō paperet adhuc eſſet in tenebris.

Secūda pars.

L

Ecundo cum dicitur. Fuit homo. tangitur veritatis miſtice ſanctificatio. Vbi quinqꝫ tanguntur. Primum eſt pcurſoris miſſio. Vnde dicit: fuit homo. Ecce humane nature veritas qd̄ eſt ꝯtra Hinuſticū dicentem eū fuiſſe angelū. fuit aūt angelus officio nō natura: miſſus a deo a bono ſcꝫ deo: non a malo deo. vt dicit Maniche9. qꝛ vn9 ſolus deus eſt. et ille ipſe bonitatis eſſencia. Yſa. 48. Et nunc miſit me deus et ſpūs eius. Attende qꝛ nō eſt itelligendū fuiſſe Johānē miſſum p īmiſſionē prexiſtentis aīe in corp9 quemadmodū dicit Orige. qui dixit omnes animas ſimul cum angelis fuiſſe creatas. ſed vt dicit Jo. Criſo. Miſſus fuit ad predicandi officium et baptizandi. Deinde ponitur pcurſoris titulus: cui nomen erat Jo: cōuenit nomen rei. qm̄ Jo. dicitur in quo eſt grā Quicquid autem fuit in Johāne totum erat gracia. ſi conſideres annunciationem eius terribilem. conceptionem ſterilem. natiuitatem admirabilem. vitā venerabilez. mortem ꝯmendabilez. ponit̄ pcurſoris officiū. hic venit. tanqꝫ mundi ſtupor et vere miraculū in oſtenſione ſpūs ⁊ veritatis. Luce. i. in teſtimoniū: tangit in cōi officiū eius. ſed in ſpeciali ꝯſequenter explicat dicens: vt teſtimoniuz phiberet de lumine: id eſt de v̇bo quod eſt vita lux et lumen. Nota ꝙ licet lumen ſufficienter ſeipſum: ⁊ alia manifeſtet. ꝓpter tarditatem tamen et duriciam eoꝝ. qui oculos aperire nolunt grauati ſomno opoꝛtuit precurſorem mittere. Attende ꝙ iterum euangeliſta mutauit nomen verbi quod et pri9 dixit lucem nunc lumen appellat ⁊ h̄ p tanto quoniaz lux dicit claritatem puritate ſua ſine alterius nature admixtione: lumen